

Η ΔΡΑΣΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΝΟΜΩ ΚΟΖΑΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ ΤΟΥ 1912 (Α.ΗΠΙΤΗ) ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ Α. ΗΠΙΤΗ

Του Εκπαιδευτικού Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ηλία Κ. Γάγαλη.

Δυστυχώς οι πηγές από τις οποίες μπορούμε να αντλήσουμε πληροφορίες έγκυρες για την περίοδο της απελευθέρωσης της περιοχών Δυτικής Μακεδονίας είναι πολύ περιορισμένες. Σπουδαία υπηρεσία μας παρέχει η πρόσφατη ψηφιοποίηση παλαιών εφημερίδων στη Δημοτική Βιβλιοθήκη της Κοζάνης ,που είναι από τις καλύτερες στην Ελλάδα .Μέσα από τις σελίδες συγκεκριμένης εφημερίδας εντοπίσαμε ένα ημερολόγιο ενός αυτόπτη μάρτυρα και πρωταγωνιστή των γεγονότων εκείνης της εποχής που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα «**Βόρειος Ελλάς**» της Κοζάνης, που εξέδιδε ο Θεοδοσιάδης από το 1927 έως και το 1941 .Με την Κατοχή της Ελλάδος από τους Γερμανούς διακόπτεται και η έκδοση της πολύ καλής αυτής εφημερίδος. Παραθέτω αυτούσιες από το ημερολόγιο αυτό τις σημειώσεις

του **Α. Ηπίτη** οι οποίες δημοσιεύτηκαν σε πέντε συνέχειες: (**Κυριακή 26 Οκτωβρίου 1930, Κυριακή 2 Νοεμβρίου 1930, Κυριακή 9 Νοεμβρίου, Κυριακή 16 Νοεμβρίου 1930 και Τετάρτη 19 Νοεμβρίου 1930**) στην προαναφερόμενη εφημερίδα.

Επειδή ο αναγνώστης της Εφημερίδος δυσκολεύεται να διαβάσει και να κατανοήσει καλύτερα ένα κείμενο ενιαίο που παρατίθεται στις σελίδες της ,επιχειρούμε να το παραθέσουμε ενιαίο για να γίνει έτσι ευκολότερα αναγνώσιμο.

Στο ημερολόγιο αυτό παρατίθενται πηγές που δεν είναι πολύ γνωστές Ήταν τα τηλεγραφήματα που λάμβανε και έστελνε ο ίδιος στους ανωτέρους του (ανάμεσα

στους οποίους ήταν και ο Αρχιστράτηγος του ελληνικού Στρατού, Διάδοχος **Βασιλέας** του Θρόνου της Ελλάδος **Κωνσταντίνος**) και τους υφισταμένους του, αλλά και η επικοινωνία που είχε μέσω τηλεγραφημάτων με το Υπουργείο Στρατιωτικών στο οποίο ήταν επικεφαλής ο **Ελευθέριος Βενιζέλος** ο οποίος ήταν και Πρωθυπουργός της Χώρας.

Μέσα στις σελίδες του βλέπουμε τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι στρατιώτες μας και οι εθελοντές Κρήτες που είχαν ενεργό συμμετοχή στα τεκταινόμενα και που έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στην απελευθέρωση της περιοχής μας.

Στις σελίδες που ακολουθούν διαφαίνεται ο ρόλος του

Μπεκίρ-αγά ,λοχαγού του τουρκικού στρατού ο οποίος ήταν ο μόνος ο οποίος

πρόβαλλε αντίσταση στον επερχόμενο ελληνικό στρατό στις περιοχές Γρεβενών και Βοίου, ο οποίος είχε επικηρυχθεί από τον ίδιο τον Βασιλιά της Ελλάδος. Το πρόσωπο αυτό που είναι αμφιλεγόμενο για τους Έλληνες και τους Τούρκους, κατάγονταν από το Τσούρχλι Γρεβενών (Άγιο Γεώργιο).

Ο Συνταγματάρχης Αντώνιος Ηπίτης διαδραμάτισε πολύ σημαντικό ρόλο στην απελευθέρωση της Δυτικής Μακεδονίας από τον τουρκικό ζυγό ,το Νοέμβριο του 1912 .Η δημοσίευση αυτή είναι ένα μνημόσυνο τιμής στη μνήμη του.

Καταγράφονται στο ημερολόγιο αυτό τα γεγονότα που ο ίδιος έζησε από τις 24 Οκτωβρίου 1912 έως περί τα τέλη Νοεμβρίου του ίδιου έτους.

Είναι οι μέρες στις οποίες η Δυτική Μακεδονία αποτινάσσει από πάνω της ζυγό 500 και πλέον ετών.

Ακολουθεί ημερολογιακά η παράθεση του ημερολογίου του Αντισυνταγματάρχη Αντωνίου Ηπίτη:

Τετάρτη,24 Οκτωβρίου 1912.

Αποσυρθείς εκουσίως των τάξεων προ εξαετίας, εκλήθην την μεσημβρίαν της 24 Οκτωβρίου 1912 όπως παρουσιασθώ εις τον κ. Πρωθυπουργόν και Υπουργόν των Στρατιωτικών.

Συνεπεία της υπ' αριθ. 86430 Υ.Δ. της 8βρίου 1912 μοι ανατέθη ειδική εντολή διοικήσεως μικτού αποσπάσματος και διετάχθην να αναχωρήσω πάραυτα δια Λάρισσαν και εκείθεν να βαδίσω δι' Ελασσώνος εις Σέρβια και Κοζάνην κατόπιν υποχωρήσεως της V Μεραρχίας από Σόροβιτς (Αμυνταίου), τιθέμενος υπό τας διαταγάς του Γενικού Στρατηγείου του Στρατού Θεσσαλίας υπό την Α.Β. Υψηλότητα τον Διάδοχον Κωνσταντίνον , παρ' ου τηλεγραφικώς εκ Λαρίσσης ήθελον ζητήσει περαιτέρω διαταγάς.

Παρασκευή ,26 Οκτωβρίου 1912 Αγίου Δημητρίου.-

Αναχώρησις εξ Αθηνών 8:40 π.μ. σιδηροδρομικώς εις Λάρισσαν. Εν τω σταθμώ παρέλαβον το Τάγμα Παπαδάκη, μετά διμοιρίας πολυβόλων. Περί την 6^{ην} μ.μ. εμάθομεν την κατάληψιν της Θεσσαλονίκης υπό της Α.Β.Υ. του Διαδόχου. Άφιξις εις Λάρισσαν το μεσονύχτιον. Βροχή καθ' όλην σχεδόν την ημέραν. Εις Λάρισσαν ετέθησαν υπό τας διαταγάς μου τα τάγματα Μπέλλου μετά διμοιρίας πολυβόλων ,Μαυρομιχάλη και Φιλιακού, τρεις πεδιναί ταχυβόλοι πυροβολαρχίαι και δυνάμει της υπ' αριθμ. 85874 τηλεγραφικής Υ.Δ. ,450 Κρήτες υπό τους οπλαρχηγούς: Γ. Παπαδοπέτρου,Π. Φωτάκη, Μ.Τσόντον, Κ. Καλαθάκη και ετέρους εξ. Επίσης και Σώμα Γαριβαλδινών υπό τον Ταγματάρχην αυτών κ. Αλ. Ρώμαν.

Σάββατον, 27 Οκτωβρίου.-

Αναχώρησις Τάγματος Παπαδάκη εκ της πλατείας Λαρίσσης κατόπιν προσφωνήσεώς μου, ώρα 2 ½ μ.μ. Άφιξις εις Τύρναβον 6 ¼ μ.μ. Διαρκής βροχή, οδός αμαξιτή μέχρις Ελασσώνος.

Κυριακή, 28 Οκτωβρίου.-

Αναχώρησις τάγματος Μαυρομιχάλη εκ Λαρίσσης. Μετέβην δι' αυτοκινήτου μέχρις Ελασσώνος προς συνάντησιν των Κρητών και των Πυροβολαρχιών μου, επιστρέψας το εσπέρας. Βροχή ως επί το πλείστον. Επισταθμία εις Τύρναβον.

Τρίτη 30 Οκτωβρίου.-

Αναχώρησις υποφαινομένου δι' αυτοκινήτου εκ Λαρίσσης 2 ½ μ.μ και άφιξις εις Ελασσώνα 5 ½ μ.μ.

Τετάρτη 31 Οκτωβρίου.-

Εξ Ελασσώνος ετηλεγράφησα:

Α.Β.Υ. Αρχηγόν Στρατού
Θεσσαλίας και Μακεδονίας
Εις Θεσσαλονίκην.

Εκ Λαρίσσης αναφέρομεν υμίν άφιξίν μου και διεύθυνσην τμημάτων. Δια νέου τηλεγραφήματος το Υπουργείον μου λέγει ν' αποτείνομαι υμίν, δια πάσαν περαιτέρω ενέργειάν μου. Τμήματά μου μη συγκεντρωθέντα εισέτι ευρίσκονται ως εξής: Εις πορείαν εκ Σερβίων προς Κοζάνην Σώμα Κρητών υπό δέκα οπλαρχηγούς, ους έθεσα υπό εννιαίαν διοίκησιν λοχαγού Καπιτσίνη, αφού προηγουμένως άπαντες οι αυτοκέφαλοι ούτοι αρχηγοί των μοι έδωκαν τον λόγον της τιμής των, ότι θα υπακούωσι πειθαρχικώς εμέ και ον υπ' εμού διορισθέντα διοικητήν των. Τάγμα Μπέλλου εις πορείαν εκ Σερβίων προς Κοζάνην. Τάγμα Μαυρομιχάλη αναχωρεί εντεύθεν μετ' ολίγον, έσεται δ' αύριον εις Σέρβια. Αναχωρεί σήμεραν εκ Λαρίσσης τάγμα Φίλιακού. Τάγματα έχουσιν εντελώς έλλειψιν αντισκήνων, πολλοί δε άνδρες στερούνται υδροδοχείων, μη υπάρχόντων τοιούτων ειδών ούτε εν Αθήναις ούτε εν Λαρίσση.

ΗΠΙΤΗΣ Αντισυνταγματάρχης
Διοικητής μικτού αποσπάσματος

Εις Ελασσώνα παρέλαβον τρεις πεδινάς ταχυβόλους πυροβολαρχίας ελλείπει δε καταλλήλων ίπων ελάσεως κατήρησα δύο εμπολέμους τοιαύτας υπό μοίραρχον τον Λοχαγόν Ευστρ. Κατσικογιάννην, διοικητάς πυροβολαρχιών τους Λοχαγούς: Π. Βλάσην και υπολοχαγόν Μερεντίτην. Βροχή ,επισταθμία. Ανεχώρησα εξ Ελασσώνος και αφίχθην εις Σέρβια 6 μ.μ. και ετηλεγράφησα την επομένην εις Υπουργείον την πορείαν των διαφόρων τμημάτων μου προς Κοζάνην. Οδός αμαξιτή. Επισταθμία.

Πέμπτη 1 Νοεμβρίου.-

Έφθασα εις Κοζάνην 2 ½ μ.μ. Μόλις αφίχθην παρουσιάσθην και ζήτησα τας διαταγάς του Διοικητού τμήματος Στρατιάς συνταγματάρχου Σ. Γεννάδη. Οδός αμαξιτή.

Παρασκευή ,2 Νοεμβρίου .-

Διετάχθην υπό του τμήματος Στρατιάς να αναχωρήσω διά Σιάτισταν μετά των Ταγμάτων Μπέλλου και Παπαδάκη, του Τάγματος Μαυρομιχάλη τοποθετιθέντως εις την ανασχηματισθείσαν V Μεραρχίαν, καθώς και των δύο πυροβολαρχιών μου αντί των οποίων μου εδόθη ως πεδινή ταχυβόλος, πυροβολαρχία μετά 3 πυροβόλων του λοχαγού Ν. Κλαδά. Μου ανατέθη η διοίκησης των εις Σιάτισταν δυνάμεων και η κατεύθυνσις των επιχειρήσεων κατά των προς τα εκεί ευρισκομένων εχθρικών στρατευμάτων και των υπό τον Μπεκήρ-Αγάν τοιούτων.

Σάββατο 3 Νοεμβρίου.-

Δια διαταγής της V Μεραρχίας Αντισυνταγματάρχης του πεζικού κ. Ζυγούρης ετοποθετήθη εις το μικτόν μου απόσπασμα, διαταχθείς να αναχωρήση δια Σιάτισταν μετά του Τάγματος Μπέλλου και της πυροβολαρχίας Κλαδά. Ανεχώρησα δι' αυτοκινήτου εις Σιάτισταν συναντήσας καθ' οδόν τα ανωτέρω τμήματά μου. Η οδός αμαξιτή, αλλ' ελλείπουσιν αι γέφυραι.

Εις Σιάτισταν είχε μεταβεί το Τάγμα Παπαδάκη και οι υπ' εμέ Κρήτες υπό τον υπολοχαγόν Γ. Καπιτσίνη ανακοινώσας αυτοίς τας πληροφορίας περί Μπεκήρ-Αγά και των εχθρικών στρατευμάτων ας έλαβον παρά του Επιτελάρχου της V Μεραρχίας αντισυνταγματάρχου του Μηχανικού κ. Γεωργιάδου και του Διοικητού αυτής συνταγματάρχου κ. Γεννάδη, δώσας δε αυτοίς τας προς τούτο διαταγάς μου, ανεχώρησα δια Κοζάνην, όπως φροντίσω δια την εις Σιάτισταν μετάβασίν και των υπολοίπων τμημάτων μου, προτιθέμενος να επανέλθω την πρωϊαν της επομένης.

ΑΙ ΣΦΑΓΑΙ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ

Επανελθών εν Κοζάνη έπεμψα τω κατωτέρω τηλεγράφημα:

Α.Β.Υ. Διάδοχον Αρχηγόν Στρατού

Εις.....

Προ δύο ωρών επανήλθον εκ Σιατίστης, ένθα συνεκέντρωσα δύναμιν 2000 ανδρών μετά μιας πεδινής πυροβολαρχίας εκ τριών πυροβόλων.

Αναμένω εισέτι τάγμα Φιλιακού δυνάμεως περίπου 800.

Κατά ληφθείσας πληροφορίας παρά του λοχαγού Κατεχάκη τουρκικός στρατός μετ' Αλβανών δυνάμεως 3500-4000 ενέσπειρε τον πανικόν μέχρι Γρεβενών, πυρπολών χριστιανικά χωριά και σφάζων, φθάσας μέχρι Γρεβενών.

Ανάγκη ενισχύσεως τμήματός μου δι' ευζωνικών ιδίως ταγμάτων και ορειβατικού πυροβολικού, αφού εκ μικτού αποσπάσματος αφήρσαν Τάγμα Μαυρομιχάλη εκ 1225 ανδρών και δύο πυροβολαρχίας πεδινάς δώσαντές μοι μίαν πεδινήν υπό λοχαγόν Κλαδάν μετά τριών πυροβόλων.

ΗΠΙΤΗΣ αντισυνταγματάρχης
Διοικητής μικτού αποσπάσματος

Η V Μεραρχία διετάχθη και ανεχώρησε εκ Κοζάνης.

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ

Ανεχώρησα την πρωϊαν επ' αυτοκινήτου διά Σιάτισταν, φτάσας καθ' ήν στιγμήν ήρχιζεν η επίθεσις του εχθρού κατά των εκεί στρατευμάτων μου.

Το εσπέρας μετά την διακοπήν του πυρός και τη υποχώρησιν του εχθρού έπεμψα το κατωτέρω τηλεγράφημα:

A.B.Y. Διάδοχον
Εις.....
Υπουργείον Στρατιωτικών
Αθήνας
V Μεραρχίαν
Εις.....

Ανέλαβον διοίκησιν, ανεξαρτήτου μικτού αποσπάσματος, φθάσας εις Σιάτισταν μετά δύο ταγματών πεζικού υπό ταγματάρχας Παπαδάκην και Μπέλλον, πυροβολαρχίαν Κλαδά εκ τριών πεδινών πυροβόλων, τμήματος Κρητών υπό λοχαγόν Κατεχάκην και ετέρου τμήματος Κρητών υπό λοχαγόν Καπιτσίνην. Προσεβλήθημεν υπό εχθρικού, όντινα γενναίως απώθησαν διάφορα λαβόντα τμήματα. Προσήλθε λιποτακτής χριστιανός στρατιώτης εκ Βερροίας ειπών ημίν ότι διοικητής στρατού ήτο ο Αμπάς-Βέης ηγούμενος δισχιλίων περίπου ανδρών μετά δύο ορειβατικών πυροβόλων. Εις τμήμα ειρημένου λιποτάκτου επληρώθησαν και εφονεύθησαν περίπου τριάκοντα, εν οίς και δύο αξιωματικοί. Αγνώω απωλείας Τούρκων εις έτερα τμήματα. Διευθυντής χειρουργείου ιατρός Σκεύος Ζερβός μοι ανέφερεν ότι εις πρόχειρον νοσοκομείον έχει εξήκοντα πληγωμένους εξ ων τριάκοντα βαρέως. Θα υποβάλλω κατόπιν λεπτομερή κατάλογον φονευθέντων και πληγωθέντων.

Ειδοποιήθην παρά Φρουραρχείου Κοζάνης ότι Γρεβενά κατελήφθησαν υπό χιλίων περίπου Τούρκων, πυρπολούντων χριστιανικά χωρία. Κάτοικοι πανικόβλητοι αφίχθησαν εις Σιάτισταν. Κατελήφθη υπό Τούρκων Λειψίστα. Απόψε μένομεν εις θέσιν μάχην εν βροχή άνευ αντισκήνων. Παρέλαβον επιτελάρχην λοχαγόν Κατεχάκην, τέως ανεξαρτήτου ενεργείας. Παρακαλώ εγκρίνατε.

A. ΗΠΙΤΗΣ αντισυνταγματάρχης
Διοικητής ανεξαρτήτου αποσπάσματος

Δευτέρα, 5 Νοεμβρίου 1912.-

Εις Σιάτισταν επισταθμία και καταυλισμός. Απέστειλα το εξής τηλεγράφημα:

A.B.Y. Διάδοχον
Εις.....
Υπουργείον Στρατιωτικών
Αθήνας
V Μεραρχία
εις Κομανό

Κατόπιν χθεσινού τηλεγραφήματός μου περί συναφθείσης χθες πεισματώδους μάχης ετέλεσα σήμερον κηδείαν υπολοχαγού Γεωργίου Καπιτσίνη, εφένδρων ανθυπολοχαγών: Σακαλή Κωνσταντίνου και Ιωαννίδου Ιωάννη, εννέα Κρητών και δεκατριών οπλιτών.

Ετραυματίσθησαν έντεκα Κρήτες και εξήκοντα δύο οπλίται.

Ηπίτης αντισυνταγματάρχης.

Έλαβον το επόμενο:

Αντισυνταγματάρχη Ηπίτην
δια Κοζάνης

Κατά διαταγήν Στρατηγείου συγκεντρώσατε δυνάμεις υμών και βαδίσατε προς συνάντησιν εχθρού εις Γρεβενά ή όπου αλλού ευρίσκεται.

Κομανό 5 Νοεμβρίου 1912
Διοικητής V Μεραρχίας Γεννάδης.

Η ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΑΠΕΥΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ:Σούμπινο (Κοκκινιά),ΚΡΙΦΤΣΙ (Κιβωτός),ΤΣΟΥΡΧΛΙ (Άγιος Γεώργιος Γρεβενών)

Εκ Σιατίστης εξέδωκα την κατωτέρω διαταγήν:

Ο Διοικητής του μικτού αποσπάσματος
Προς τον αρχηγόν των Γαριβαλδινών κ. Α. Ρώμαν

Εντέλλομαι υμίν όπως αύριον την 7 ½ π.μ. ώραν αναχωρήσητε εντεύθεν διερχόμενοι διά της γέφυρας Πασσά μετά πάσης της υφ' υμάς δυνάμεως προς τα χωρία Σούμπινο και Κρίφτσι. Εις τα χωρία ταύτα, εάν οι κάτοικοι δηλώσωσιν υποταγήν, θέλετε προβή εις τον αφοπλισμόν των Μουσουλμάνων κατοίκων, επισταμένην ποιούμενην έρευναν όπως αφαιρεθώσιν αυτοίς πάντα τα όπλα, συνάμα δε θέλετε προσπαθήσει όπως παρακολύσητε πάσαν επικοινωνίαν των κατοίκων αυτών μετά των πέριξ, εν ή όμως περιπτώσει οι Μουσουλμάνοι κάτοικοι προβάλωσιν αντίστασιν θέλετε καταστρέψει τα χωρία ταύτα, πλην των εν αυτοίς τυχόν υπάρχουσών χριστιανικών οικιών.

Μετά την καθ' οιονδήποτε τρόπον κατάληψιν των χωρίων τούτων θέλετε εγκατασταθή εις τα χωρία Τσούρχλι και Κρίφτσι, έχοντες αποστολήν την παρεμπόδισιν και απώθησιν πάσας επικουρίας, ήτις τυχόν ήθελεν αποσταλεί εξ Ανασελίτσης (Λειψίστης) προς τον εν Γρεβενοίς εχθρόν, επιτηρούντες συνάμα την παρά την Πανάρετη γέφυραν της αμαξιτής οδού Γρεβενών-Ανασελίτσης. Εν Κρίφτσι και Τσούρχλι παραμένοντες θέλετε λάβει πάντα τα απαιτούμενα μέτρα ασφαλείας έχοντες υπ' όψιν ότι πιθανόν να προσκρούση εφ' υμών και ο εκ Γρεβενών πιθανόν να υποχωρήση εχθρός, θέλετε παραμείνει μέχρι νεωτέρας διαταγής μου. Περί των κινήσεων της υπ' εμέ δυνάμεως θέλω κρατεί υμάς ενήμερον.

Σιατίστα 5 Νοεμβρίου 1912
Α. ΗΠΙΤΗΣ αντισυνταγματάρχης

Έλαβον την απάντησιν του κ.Ρώμα:

Ο Αρχηγός του Σώματος των Ελλήνων Γαριβαλδινών
Προς τον Διοικητήν του μικτού αποσπάσματος Α. Ηπίτη

Λαμβάνομεν την τιμήν να φέρωμεν εις γνώσιν υμών ότι συμφώνως τη διαταγή σας κατελάβομεν τα χωρία: «Σούμπινο», «Κρίφτσι», και «Τσούρχλι» αμαχητί, όπλα δεν εύρομεν, οι κάτοικοι μας υπεδέχθησαν ενθουσιωδώς (εκ του φόβου των ανταρτών),εξητωκραύγασαν υπέρ του Βασιλέως μας και μας περιποιήθησαν πολύ. Η διαταγή σας όσον αφορά την γέφυραν «Πανάρετη» η ορισθείσα δύναμις βαδίζει προς

κατάληψιν αυτής και αναμένομεν από στιγμής εις στιγμήν την αναφοράν ότι κατελήφθη. Η διαγωγή του σώματός μου υπήρξε κοσμία και παραδειγματική, το ηθικόν των ανδρών ακμαίον. Εν γεφύρα «Πασσά» συνελήφθη εις καταδότης όστις και ετυφεκίσθη.

Εν Κρίφτσι τη 7 Νοεμβρίου 1912
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΡΩΜΑΣ

Την Δευτέραν κάτωθεν Μητροπόλεως εφονεύθησαν ακαριαίως υπό Κρητών οθωμανοί άοπλοι, ους συνέλαβον.

Έλαβον τα εξής τηλεγραφήματα:

Αντισυνταγματάρχην Ηπίτην
Κοζάνην διά Σιάτισταν

Συγχαίρω υμάς και στρατεύματα υμών δια γενναίαν απόθησιν του εχθρού.

Ναλμανκιοί 6 Νοεμβρίου 1912
V Μεραρχία ΓΕΝΝΑΔΗΣ

Τρίτη 6 Νοεμβρίου.-

Εμπρησμός οθωμανικών χωρίων περίξ Σιατίστης υπό εθελοντών Κρητικών σωμάτων.

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΨΙΣΤΑΣ (ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ ΒΟΪΟΥ)

Τετάρτη 7 Νοεμβρίου.-

Αναχώρησις εν κανονική τάξει πορείας των στρατευμάτων εκ Σιατίστης 10 π.μ. Οδός αμαξιτή. Λάσπη αφόρητος .Μετά κανονικήν αναγνώρησιν των περίξ Λειψίστας κατάληψις αυτής 8 μ.μ. Έναρξις πυρπολήσεων αυτής υπό των εθελοντικών Κρητικών τμημάτων. Τοποθέτησις προφυλακών. Συναγερμός τα ξημερώματα ένεκα παρεξηγήσεως των προφυλακών.

Πέμπτη 8 Νοεμβρίου.-

Εν Λειψίστη επισταθμία και καταυλισμός. Έλαβον εν Λειψίστη το κάτωθι τηλεγράφημα της Α.Β.Υ. του Διαδόχου:

V Μεραρχίαν δια Κοζάνης
Απόσπασμα Ηπίτου
Εις Σιάτισταν δια Κοζάνης

Το απόσπασμα Ηπίτου καθιστώ ανεξάρτητον να επιχειρήση και κατ' εκτίμησιν εν τη κοιλάδι του άνω Αλιάκμονος προς τελείαν υποταγήν της χώρας και εκκαθάριν αυτής από του εχθρού, να ενεργήση στηριζόμενον εις την σώφρονα χρήσιν των ιδίων αυτού δυνάμεων, παραιτούμενον πάσας ιδέας ενισχύσεως.

Παρασκευή 9 Νοεμβρίου

Απάντησις τηλεγραφική εις Α.Β.Υ. τον Διάδοχον:

Λειψίστιον δια Κοζάνης

9 Νοεμβρίου ώρα 5 π.μ.

Α.Β.Υ. Γενικών Αρχιστράτηγον ΔΙΑΔΟΧΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ

Οστροβον

Βαθύτατα συγκεκινημένος επί ενδειχθείση μοι τιμή δι' ανεξάρτητον επιχείρησιν μικτού αποσπάσματός μου, θέλω ευόρκως εκτελέσει ανατεθείσαν μοι εντολήν εν τη κοιλάδι του Άνω Αλιάκμωνος προς τελείαν υποταγήν της χώρας και εκκαθάρισιν αυτής από του εχθρού. Διά σώματος Γαριβαλδινών με Διοικητήν Α. Ρώμαν κατέλαβον αμαχητεί Σούμπινον, Κρίφτσι και Τσούρχλι. Υποφαινόμενος μετά κυρίου σώματος κατέλαβον Ανασελίτσαν. Ολίγαι παραμένουσιν Οθωμανικαί οικογένειαι παραμένουσιν ευχαριστημένοι επί αποκαταστάσει τάξεως. Ελληνικαί οικογένειαι ήρξατο παλινოსτούσαι: Προς αποκατάστασιν τάξεως και παρεμπόδισιν αντεκδικήσεων και ωμοτήτων, εκήρυξα στρατιωτικόν νόμον, κατήρτισα Στρατοδικεῖον και ομίλησα εκτενώς εις στράτευμα και Κρήτας. Στράτευμα υποφέρει ένεκα συνεχών βροχών και έλλειψιν κυρίως αντισκύνων αλλ' εγκαρτερεί.

ΗΠΙΤΗΣ

Διοικητής ανεξαρτήτου αποσπάσματος

Παρόμοιον τηλεγράφημα απέστειλα εις Υπουργόν Στρατιωτικών.

Σάββατο 10 Νοεμβρίου. Κυριακή 11 Νοεμβρίου

Παραμονή εν Λειψίστη. Έπεμψα το εξής τηλεγράφημα:

Υπουργεῖον Στρατιωτικών

Αθήνας

Βροχή ακατάπαυστος προ τεσσάρων ημερών. Μετά μάχην Σιατίστης και κατάληψιν Ανασελίτσης Μπεκήρ εγκατέλειψε μετ' οπαδών τα Γρεβενά, εις α εισήλθεν εκ νέου λόχος πεζοναυτών. Διέταξα αρχηγόν Γαριβαλδινών Ρώμαν ενισχύση διά σώματος του Γρεβενά, ίνα μη καταπονίσω άνδρας μου μεταβαίνων αυτόθι. Έπεμψα προς Χρούπισταν τμήμα Κρητών προς αναγνώρισιν ίνα παρ προς Καστορίαν. Ανάγκη αποκαταστάσεως τηλεγραφικής συγκοινωνίας Κοζάνης, Σιατίστης, Ανασελίτσης υπαρχουσών γραμμών και γραφείων μετά μηχανημάτων. Διατάξητε αποστολήν αρβυλών και τσαρουχιών.

ΗΠΙΤΗΣ

Διοικητής ανεξαρτήτου αποσπάσματος.

Δευτέρα 12 Νοεμβρίου.-

Διέταξα αρχηγόν Γαριβαλδινών κ. Α. Ρώμαν να καταλάβη τα Γρεβενά. Αναχώρησις υποφαινομένου 9 π.μ. μετά 2 ταγμάτων, πυροβολαρχίαν και Κρητών υπό ραγδαίαν βροχήν και δριμύ ψύχος διά Βογατσικόν. Οδός αμαξιτή, λάσπη αφόρητος. Αφίξις 5 μ.μ. Καταυλισμός. Εις Βογατσικόν ελήφθη τηλεγράφημα της Α.Β.Υ. έχον ούτω:

Αντισυνταγματάρχην ΗΠΙΤΗΝ
Διά Κοζάνης

Υπουργείον με τηλεγραφεί ότι κατά Μετσόβου όπου ευρίσκεται αντισυνταγματάρχης Μήτσα, διηυθύνθησαν δύο τάγματα τουρκικά, θεωρεί δε ανεπαρκείς δυνάμεις Μήτσα και πλην ετέρων ενισχύσεων εις Τρίκαλα ζητεί όπως υμείς αποστείλητε εκείσε τμήμα σας εάν τούτο είναι δυνατόν. Συνεπώς, εάν τοιαύτη ενίσχυσις είναι δυνατή διά τμήματος ή και του συνόλου των δυνάμεών σας εκτελέσατε ταύτην. Έχετε υπόψη σας ότι αύριον ή μεθαύριον καταφθάνει εις Κοζάνην η V Μεραρχία και αύριον εις Καστορίαν η III Μεραρχία. Αναφέρατε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΙΑΔΟΧΟΣ

Έπεμψα δια νυχτερινών ταχυδρόμων τα εξής:

Βογατσικόν Δευτέρα ώρα 10 μ.μ.
Α.Β.Υ. Διάδοχον, Φλώρινα
Υπουργείον Στρατιωτικών
Αθήνας

Ελήφθη ενταύθα τηλεγράφημα Α.Β.Υ. Διαδόχου περί ενισχύσεως Μήτσα (Μέτσοβον). Λόγω ελλείψεως τηλεγραφικής συγκοινωνίας αποστέλλω ταχυδρόμον εις Σιάτιστα και εκείθεν δι' ετέρου ταχυδρόμου αποσταλησομένου παρά Δημάρχου εις Γρεβενά, διατάσσω σώμα Γαριβαλδινών υπό Ρώμαν, 800 περίπου ανδρών βαδίσωσι προς Μέτσοβον, ίνα συναντήσωσιν αντισυνταγματάρχην Μήτσαν. Εις Σιάτιστα αφήκα πεζοναύτας, εις Γρεβενά Γαριβαλδινούς και εις Ανασέλτισαν τάγμα Μπέλλου, συνεπώς το ταχύτερον ήτο διατάξω διά ταχυδρόμου Γαριβαλδινούς να μεταβώσιν εις Μέτσοβον. Αύριον την πρωϊαν προτιθέμεθα καταλάβωμεν Χρούπισταν.

ΗΠΙΤΗΣ
Διοικητής ανεξαρτήτου αποσπάσματος.

Ο Διοικητής του μικτού αποσπάσματος Άνω Αλιάκμωνος
Προς τον Αρχηγόν των Γαριβαλδινών κ. Αλέξανδρον Ρώμαν
Γρεβενά

Κατόπιν τηλεγραφικής διαταγής Α.Β.Υ. του Διαδόχου εντέλλομαι υμίν, όπως άμα τη λήψει της παρούσης μου, κατευθυνθήτε προς Μέτσοβον εις ενίσχυσιν αντισυνταγματάρχου Μήτσα, επειγόντως αιτουμένου ενισχύσεις λόγω ενισχύσεως των καθ' ου ούτος διενεργεί τουρκικών στρατευμάτων. Θέλετε βαδίσει μεθ' ολοκλήρου της υφ' υμάς δυνάμεως πλην 100 ανδρών ους αφήσητε εις Γρεβενά (αν τούτο είναι ευχερές) προς ενίσχυσιν φρουράς πόλεως ταύτης μέχρις ου αποστείλω ετέραν ενίσχυσιν. Αναφέρατέ μοι ώραν εκκινήσεώς σας εκ Γρεβενών.

Τρίτη 13 Νοεμβρίου 1912.-

Αναχώρησις 9 ½ π.μ. από Βογατσικόν. Άφιξις εις Λειψίσταν 3^η μ.μ. Απέστειλα το εξής τηλεγράφημα:

Ανασέλιτσα Τρίτη 4 μ.μ.
Διά Κοζάνης
Α.Β.Υ Διάδοχον
Γενικόν Αρχιστράτηγον
Φλώριναν
Υπουργείον Στρατιωτικόν
Αθήνας

Κατόπιν χθεσινού νυχτερινού τηλεγραφήματός μου εκ Βογατσικού αναφέρω υμίν ότι, αφού ΙΙΙ Μεραρχία έφθασεν εις Καστοριάν εσταμάτησα προέλασίν μου προς τα εκεί, αποστείλατέ μοι , επιτελάρχην λοχαγόν Κατεχάκην όπως έλθη εις επικοινωνίαν μετά Μεραρχίας. Εκ Βογατσικού έφθασα ενταύθα 3 μ.μ. Καιρός βροχερός εξακολουθεί. Αύριον πρωΐαν αναχωρώ μετά 2 ταγμάτων μου και πυροβολαρχίας δια Κρίφτσι και Τσούρχλι και μεθαύριον δια Γρεβενά. Ανάγκη αποκαταστάσεως τηλεγραφικής συγκοινωνίας μεταξύ Κοζάνης, Σιατίστης, Ανασελίτσης και Γρεβενών. Έχομεν ανάγκην αντισκλήνων, αρβυλών και τσαρουχιών.

ΗΠΙΤΗΣ
Διοικητής ανεξαρτήτου αποσπάσματος

Τετάρτη 14 Νοεμβρίου.-

Αναχώρησις εκ Λειψίστης 8 ½ π.μ. Άφιξις εις Κρίφτσι 4 μ.μ. Υποταγή οθωμανών. Οδός αμαξιτή πλην υπερβολική λάσπη. Επισταθμία.

Πέμπτη 15 Νοεμβρίου.-

Αναχώρησις από Κρίφτσι 9 π.μ. Άφιξις εις Γρεβενά 4 μ.μ. Απέστειλα το εξής τηλεγράφημα:

Γρεβενά Πέμπτη ώρα 5 μ.μ.
Δια Βελμιστίου
Α.Β.Υ. Διάδοχον Αρχιστράτηγον
Φλώριναν
Υπουργείον Στρατιωτικόν
Αθήνας

Κατόπιν τηλεγραφήματός μου Τρίτης εξ Ανασελίτσης, αναφέρω υμίν ότι εισήλθον εις Γρεβενά σήμερον 4 ώραν μ.μ. μετά δύο ταγμάτων και πυροβολαρχίας. Κατά πορείαν προς Γρεβενά τουρκικά χωρία: Κρίφτσι (Κιβωτός), Ντοβράτοβον (Βατόλακκος) και Γκουμπλάρι (Μυρσίνα) εδήλωσαν τελείαν υποταγήν. Σώμα Γαριβαλδινών απέστειλα από χθες προς συνάντησιν αντισυνταγματάρχη Μήτσα εις Μέτσοβον. Κατέχω

Ανασέλτισαν δι' ενός τάγματος και Σιάτισταν διά πεζοναυτών. Επειδή τινά εκ των τμημάτων Κρητών, μ' όλας τας παραινέσεις μου, θεωρούσιν εαυτά ανταρτικά σώματα επιφέροντα διά της παρουσίας των και της συμπεριφοράς ζημίας παρά εμπέδωσιν τάξεως ,παρακαλώ επιτραπή μοι αποστείλω ταύτα εις Καλαμπάκαν οπόθεν δύνανται ή διαλυθώσιν ή διατεθώσιν αλλαχού.

Έχομεν μεγίστην έλλειψιν κριθής διά κτήνη, αρβυλών, τσαρουχίων και αντισκήνων δι' άνδρας. Ετηλεγράφησα εις Κοζάνην, Διοικητικόν επίτροπον κ. Ζαβιτσάνον επανέλθη εις Γρεβενά.

ΗΠΙΤΗΣ

Διοικητής ανεξαρτήτου αποσπάσματος

Παρασκευή 16 Νοεμβρίου.-

Γρεβενά επισταθμία. Συμπλοκή Γαριβαλδινών εις πλησίον χωρίον Σερίνι-μέγα (τρανό).Εφόνευσαν άνδρας και έκαυσαν ζώντας 6-7 αμυνομένους οθωμανούς εντός των οικιών των. Εκ των Γαριβαλδινών εφονεύθησαν δύο και επληγώθησαν εξ. Επληγώθη επίσης εις ανάρτης.

Παρά του Υπουργείου των Στρατιωτικών ελήφθη το εξής τηλεγράφημα:

94406 Φρουραρχείον Γρεβενών
Διά Βελμιστίου

Φροντίσατε πληροφορηθήτε αν Μπεκήρ-αγάς ή απόσπασμα αυτού διηυθύνθη εκ Γρεβενών διά Τίστας (Ζιάκα)-Περιβολίου και Βωβούσης εις Μέτσοβον. Ειδοποιήσατε περί τούτου συνταγματάρχην Ηπίτην και Μήτσαν. Αναφέρατε και ημίν.

Υπουργός BENIZΕΛΟΣ

Εις τα άνω τηλεγραφήματα απήνητσα ως εξής:

Α.Β.Υ. Διάδοχον Φλώριναν
διά Βελμιστίου
Υπουργείον Στρατιωτικών
Αθήνας

Υπουργείον Στρατιωτικών τηλεγραφικώς ζητεί πληροφορίας αν Μπεκήρ-αγάς μετ' αποσπάσματος κατηυθύνθη εκ Γρεβενών διά Τίστας-Περιβολίου και Βωβούσης εις Μέτσοβον. Απαντών αναφέρω ότι Μπεκήρ ευρισκόμενος εις Γρεβενά την 4^η τρέχοντος μετά 300 οπλοφόρων χωρικών και χωροφυλάκων ορμηθείς εκ Λειψίστης, ειδοποιήθη την επαύριον περί αποτελέσματος μάχης Σιατίστης και υποχωρήσεως εσπευσμένης τουρκικού στρατού εις Καστορίαν ,ανεχώρησε εσπευσμένως διά Χρούπισταν συναποκομίζων αιχμαλωτισθείσας εις Τσούρχλι μητέρα και γυναικαδελφήν του. Διήλθε μετά 80 οπαδών διά Τσούρχλι προς Ζελεγκόσδι ,ένθα καλέσας χριστιανούς και μουσουλμάνους εδήλωσεν ότι παύει ων κυβέρνησις ,συνέστησε δε ησυχίαν και προέτρεψε ειδοποιηθεί Ελληνικός στρατός μη καύση χωρία τουρκικά. Εδήλωσε κρυφά μουσουλμάνους ότι υπερασπισθή αυτούς διά

σωμάτων. Εκείθεν κατηυθύνθη Μπέγλιτσαν, έκτοτε ουδαμού ανεφάνη. Πληροφορούμαι ότι περί τους 150 ρουμανίζοντες και Αλβανοί προερχόμενοι εξ Αβδέλας και Περιβολίου υπό ρουμανίζοντα ανθυπολοχαγόν τουρκικού στρατού Τραγιάνωφ απειπειράθησαν πυρπολήσωσιν Τίσταν και Βωβούσαν. Αποκρουσθέντες υπό χωρικών απεσύρθησαν προς Αβδέλαν. Ουδείς έτερος ένοπλος ενεφανίσθη επαρχίαν Γρεβενών. Οθωμανοί κάτοικοι παραδόσαντες όπλα εφησυχάζουσιν ίσως εξ εσφαλμένων πληροφοριών περί Μπεκήρ διετάχθην συγκεντρώσω υπ' εμέ δύναμιν 4000 ανδρών και βαδίσω προς Μέτσοβον, ένθα πληροφορούμαι ότι υπάρχει αρκούσα δύναμις στρατού μας προς απόκρουσιν μικρών τμημάτων. Παρακαλώ Α.Β.Υ. Διάδοχον διατάξη με αν πρέπει συνεχίσω συγκεντρώσωσιν και προέλασιν δυνάμεών μου προς Μέτσοβον, ένθα διατροφή και παραμονή δυνάμεως ταύτης δυσχερεστάτη.

ΗΠΙΤΗΣ

Διοικητής ανεξαρτήτου αποσπάσματος

Σάββατο 17^η Νοεμβρίου Γρεβενά

Κυριακή 18 Νοεμβρίου

Εκ Φλωρίνης ελήφθη το κάτωθι τηλεγράφημα:

Γενικόν Στρατηγείον προς ΙΙΙ Μεραρχίαν Καστορίαν

Μεταβιβάσατε εις απόσπασμα Ηπίτη εις Χρούπισταν ή Ανασέλιτσαν την κάτωθι διαταγήν:

Απόσπασμα Ηπίτη

Άμα τη λήψει της παρούσας θέλετε συγκεντρώσει άπαντα τα υφ' υμάς τμήματα και μεταβή εις Μέτσοβον όπου συνεννούμενος μετά του εκεί ευρισκομένου αποσπάσματος του αντισυνταγματάρχου Μήτσα, θέλετε τεθή υπό τας διαταγάς του Αρχηγού του Στρατού Ηπείρου.

Την παρ' ημίν πεδινήν πυροβολαρχίαν θέλετε αποστείλη εις Σιάτισταν υπό τας διαταγάς της V Μεραρχίας.

Κ.Δ. ΔΑΓΚΛΗΣ

Ελήφθη εν Γρεβενοίς 18 τρέχοντος ώραν 5 μ.μ.

Εξ Αθηνών ελήφθη διά Βελμιστίου το εξής τηλεγράφημα:

94426 Συνταγματάρχην Ηπίτην

Γρεβενά

Λαβών υπ' όψιν αναφοράν Α.Β.Υ. γνωρίζοντός μοι ότι διεταχθήκατε παρ' αυτού να μεταβήτε εις Μέτσοβον άνευ του πεδινού πυροβολικού και παρακαλούντος να ορίσω συνταγματάρχην των ηνωμένων δύο αποσπασμάτων του υμετέρου και του Μήτσα, γνωρίζω υμίν ότι διά 93257 της 16 Νοεμβρίου 1912 διαταγής μου διέταξα συνταγματάρχην Ματθαιόπουλον να μεταβή εις Μέτσοβον και αναλάβη εκεί την διοίκησιν των εν λόγω σωμάτων και να τεθή υπό τας διαταγάς του Αρχηγού Ηπείρου, παρ' ου και θα λάβη οδηγίας περί περαιτέρω δράσεώς του.

Μη υποτασσομένουσ Κρήτας εθελοντάσ δύνασθε αποστείλητε Καλαμπάκαν ή εσωτερικόν Ο συνταγματάρχης ανεχώρησε χθες εσπέρας διά Βόλου-Καλαμπάκας εις

Μέτσοβον ,όπου καταφθάνει περί την 20 τρέχοντος. Κατωτέρω κοινοποιώ υμίν 93257 / 16 Νοεμβρίου 1912 διαταγήν μου προς γνώσιν και συμόρφωσιν.

Αριθμός 93257

Τον παρουσιασθέντα μοι συνταγματάρχην Μηχανικού Ματθαίοπουλον Δημήτριον διαθέτω εις την υπηρεσίαν Στρατού Ηπείρου. Συνταγματάρχην τούτον ανατίθημι διοίκησιν των υπό των αντισυνταγματάρχων πυροβολικού Ηπίτη Αντωνίου και Μήτσα Επαμμειώνδα διοικουμένων τμημάτων στρατού ,κατά συνέπειαν τούτων ο συνταγματάρχης θέλει αναχωρήσει ευθύς εις Μέτσοβον εις ανεύρεσιν των τμημάτων στρατού και αναλάβη διοίκησιν αυτών και επίδειξιν παρούσης.

Εν Αθήναις τη 16 Νοεμβρίου 1912
Υπουργός Στρατιωτικών ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
Ελήφθη εν Γρεβενοίς 19 Νοεμβρίου 4 μ.μ ώραν

Δευτέρα 19 Νοεμβρίου.-

Δι' επιστολής μου προς τον κ. Πρωθυπουργόν εξήτησα την ανάκλησίν μου εις Αθήνας, υπάρχοντος εις το απόσπασμά μου ως αντικαταστάτου μου του αντισυνταγματάρχου πεζικού κ. Ζυγούρη. Αποστείλας συνάμα ταχυδρόμους εις Σιάτισταν και Ανασέλιτσαν και διατάξας την ταχίστην συγκέντρωσιν των τμημάτων μου εις Γρεβενά, μόλις ταύτα αφίχθησαν την 21 Νοεμβρίου απέστειλα εις το Υπουργείον το εξής τηλεγράφημα:

Γρεβενά 21 Νοεμβρίου 1912, ώρα 6 μ.μ.
διά Βελμιστίου
Υπουργείον Στρατιωτικών
Αθήνας

Λαμβάνω την τιμήν να υποβάλω κατόπιν των συνεχών και ιδία εν βροχή πορειών επί 25 ημέρας καταστάσεις των υπ' εμέ ταγμάτων:

Τάγμα Φιλιακού :Δύναμις οπλιτών 903,εξ ων ανυπόδητοι 80,άνευ κλινοσκεπασμάτων 8,άνευ στρωμών 8,ποδαλούντες και αδυνατούντες να βαδίσωσι 50,ασθενείς 30,το όλον 176.

1^{ον} τάγμα 24 πεζικού συντάγματος: Δύναμις οπλιτών 333,διοικητής τάγματος Γεωργόπουλος, ανυπόδητοι 42,άνευ χλαίνης 146,άνευ κλινοσκεπασμάτων 41,ασθενείς και ποδαλούντες 71.

Τάγμα Μπέλλου : Δύναμις οπλιτών 917,ανυπόδητοι 216,ασθενείς 37,άνευ χλαίνης 45,άνευ κλινοσκεπασμάτων 75,το όλον 373.

Τάγμα Παπαδάκη: Δύναμις οπλιτών 965,ασθενείς 201,ανυπόδητοι 309,άνευ χλαιών 9,άνευ κλινοσκεπασμάτων 6.Πολλών οπλιτών αι αρβύλαι έχουσιν ανάγκην καττυμάτων, αλλά δεν υπάρχουσιν τεχνίται προς επισκευήν, συνεπώς χρήζουσιν αντικαταστάσεως προκειμένω να βαδίσωσι δι' ορέων εν μέσω χιόνων. Αποστολαί δέον ενεργηθώσι διά Καλαμπάκας-Βελμιστίου, όπου δύναμαι αποστείλω προς παραλαβήν.

ΗΠΙΤΗΣ αντισυνταγματάρχης

Πέμπτη 22 Νοεμβρίου.-

Εξέδωκα ημερησίαν διαταγήν διά την εκκίνησιν των τμημάτων μου διά Μέτσοβον προς εκτέλεσιν της υπ' αριθμ. 94426 Υ.Δ. και την εσπέραν διά πεζού ταχυδρόμου απέστειλα εις Βελιμιστιον το κάτωθι τηλεγράφημα:

Γρεβενά 22 Νοεμβρίου ,Πέμπτη ώρα 7 μ.μ.
Διά Βελιμιστίου Υπουργείου Στρατιωτικών
Αθήνας

Εκτελών υπ' αριθμ.94426 τηλεγραφικήν διαταγήν σας αναφέρω ότι αναχωρώ αύριον 9 π.μ. δια Μέτσοβον μετά δυνάμεως αξιωματικών και οπλιτών 2314 και υπολειπομένων ανδρών σώματος Κατεχάκη, των παρ' εμοί προσκολληθέντων Κρητών αναχωρησάντων δι' Αθήνας. Αφήνω ενταύθα 1068 ασθενείς και ανυποδότητους ,παραλαμβάνων μετ' εμού και τους στερουμένους χλαιών και κλινοσκεπασμάτων.

ΗΠΙΤΗΣ αντισυνταγματάρχης

Παρασκευή 23 Νοεμβρίου.-

Αναχώρησις εκ Γρεβενών 9 π.μ. Οδός εν μέρει κεχαραγμένη ως αμαξιτή ,πλην αφορήτως λασπώδης. Διάβασις πολλών ποταμών: Γρεβενιώτικου και Βελονιά, μη υπαρχουσών γεφυρών. Η ημιονική οδός με αποτόμους κλίσεις και μεγάλας ανωμαλίας εδάφους. Λάσπη αφόρητος λόγω βροχών. Διάβασις διά χειμάρρων και πορωδών μερών μετά λασπών. Αφιξις εις Κηπουργιό 6 μ.μ. ώραν. Επισταθμία και καταυλισμός. Εις Κηπουργιό την 7 μ.μ. ακριβώς έλαβον δι' υπέως εκ Βελιμιστίου το εξής τηλεγράφημα:

94469 Κατεπείγον
22 Νοεμβρίου ώρα 6 μ.μ.
Διά Βελιμιστίου
Αντισυνταγματάρχην Ηπίτην
Γρεβενά

Παράδοτε διοίκησιν υφ' υμάς αποσπάσματος εις αντισυνταγματάρχην Ζυγούρην και διατάξτε τούτον αναχωρήση αυτοστιγμεί εις Μέτσοβον μετ' αποσπάσματος. Είναι άπορον πως δεν εξετελέσθη ακόμη διαταγή μου περί ταχίστης συνδρομής της υφ' υμάς δυνάμεως προς εκπολιόρκησιν των Ιωαννίνων. Η υπαγωγή υμών και αντισυνταγματάρχου Μήτσα υπό συνταγματάρχην εγένετο συνεπεία αναφοράς Α.Β.Υ. του Διαδόχου ,ο δε συνταγματάρχης Ματθαιόπουλος ορισθείς παρ' εμού, ως και ο στρατηγός Γαριβάλδης, διά την εξασφάλισιν της ενότητος της διοικήσεως προκειμένου περί τόσον σπουδαίας επιχειρήσεως των Ιωαννίνων ετέθησαν αμφοτέροι υπό τας διαταγάς Αρχηγού Στρατού Ηπείρου αντιστρατήγου Σαπουντζάκη. Αναφέρητε λήψιν και άμεσον εκτέλεσιν παρούσης.

Υπουργός BENIZEΛΟΣ
Ελήφθη εις Κηπουργιό την 7 μ.μ. ώραν.

Απήντησα δ' αμέσως διά του ιδίου αγγελιοφόρου ως εξής:

Κηπουργιό 23 Νοεμβρίου
Παρασκευή 7 μ.μ. ώρα
Υπουργείον Στρατιωτικών
Αθήνας

Λαμβάνω την τιμήν να αναφέρω ότι ευρισκόμενος μετ' αποσπάσματος εις Κηπουργιό βαδίζω προς Μέτσοβον. Έλαβον την υπ' αριθμ. 94460 υμετέραν διαταγήν , ην εκτελών παρέδωκα διοίκησιν αποσπάσματος εις αντισυνταγματάρχην Ζυγούρην, όστις συνεχίση πορείαν προς Μέτσοβον, ένθα αναμείνω υμετέρας διαταγής περί εμού. Εκ Γρεβενών διά τηλεγραφήματος 21 Νοεμβρίου ώρα 6 μ.μ. (διά Βελμιστίου) ανέφερον κατάστασιν αποσπάσματος και ανάγκας απολύτους αυτού, δι' ετέρου δε 22 Νοεμβρίου, ώρα 7 μ.μ. ανέφερον εκτέλεσιν υπ' αριθμ.94426 υμετέρας διαταγής ως και αριθμόν απομεινάντων ανδρών εν Γρεβενοίς ως ασθενούντων και ανυποδήτων.

ΗΠΙΤΗΣ αντισυνταγματάρχης

Σάββατο 24 Νοεμβρίου.-

Κατά την αναχώρησίν μας εκ Κηπουργιού 9 π.μ. ήρξατο πίπτουσα πυκνή χιών διαρκέσασα καθ' όλην την ημέραν. Διήλθον εκ Κρανιάς και μετά ανάπαυσιν ενός τετάρτου ανεχώρησα την 5 ½ μ.μ. Χιών αφθονωτάτη. Ψύχος δριμύ. Ημιονική οδός φοβερά ανώμαλος ,πετρώδης και λασπώδης.

Κυριακή 25 Νοεμβρίου.-

Λόγω της πολλής χιόνος αφίχθησαν εις Μηλιάν δύο μόνον τάγματα, των ετέρων δύο απομεινάντων εις Κρανιάν. Επισταθμία. Ο συνταγματάρχης Ματθαιόπουλος ετηλεφώνησεν εκ Μετσόβου εις Μηλιάν ,ίνα τα 4 τάγματα μεταβώσι διά Πολιτισιές εις Γρεβενίτην.

Ο αντισυνταγματάρχης κ. Ζυγούρης ετηλεφώνησε εκ Μηλιάς 3 μ.μ. εις Ματθαιόπουλον και εις Υπουργείον τα εξής :

Συνταγματάρχην κ. Ματθαιόπουλον
Μέτσοβον

Αφίχθην μετά δύο ταγμάτων ταύτην την στιγμήν. Έτερα δύο τάγματα αφιχθήσονται αύριον. Εβαδίσασαμεν επί χιόνος πενήκοντα περίπου εκατοστών. Οι άνδρες των 4 ταγμάτων εισίν ανυπόδητοι. Ευρίσκομαι εν στενοχώρω θέσει αν θα δυνηθώ να εξακολουθήσω πορείαν προς Γρεβενίτην. Κατάστασις εν γένει αποσπάσματος ουχί ευχάριστος. Στερούμαι αρβυλών. Προ της ελευσομένης Τετάρτης όμως δύσκολος πολύ η εις Γρεβενίτην μετάβασις. Παρακαλώ αποστείλατέ μας αμέσως εις Μηλιάν 3000 μερίδας άρτου τουλάχιστον, αν όχι περισσοτέρας, διότι από σήμερα άνδρες στερούνται άρτου, αδύνατος αποβαίνει η εκ του χωρίου προμήθεια, ανάγκη όπως αποσταλή απόψε αφεύκτως άρτος, διότι εκ Γρεβενών καίτοι αποστέλλω επίτηδες ανθρώπους δεν δύνανται να φθάση ενταύθα άρτος προ της παρελεύσεως δύο ημερών. Έχω απόλυτον ανάγκην 2000 ζευγών αρβυλών και 150 ζευγών τσαρουχιών. Ενεργήσατε δεόντως όπως εφοδιασθώ με τοιαύτα. Εν Γρεβενοίς εναπόμειναν ανυπόδητοι και ασθενείς 1068 άνδρες, επομένως τα τάγματα απεδεκατίσθησαν.

Μηλιά 25 Νοεμβρίου 1912, ώρα 3 μ.μ.
ΖΥΓΟΥΡΗΣ αντισυνταγματάρχης

Ο υποφαινόμενος αναχωρήσας εκ Μηλιάς την 9 π.μ. αφίχθη μ.μ. εις Μέτσοβον.

Και κλείνω την εργασία μου με ένα σύντομο βιογραφικό του Αντώνιου Ηπίτη:

Ηπίτης γεννήθηκε το 1854 στην Αθήνα από οικογένεια με καταγωγή από την περιοχή της Ηπείρου. Πατέρας του ήταν ο επίσης αξιωματικός Θεόδωρος Ηπίτης, παππούς του ο ιατρός Πέτρος Ηπίτης ενώ ο αδελφός του Ιωάννης, ήταν αξιωματικός του Πολεμικού Ναυτικού¹.

Δράση

Ο Ηπίτης εισήλθε στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων από την οποία εξήλθε ως ανθυπολοχαγός Πυροβολικού. Υπηρέτησε στο στράτευμα επί 28 χρόνια μέχρι το 1906, όταν και αποστρατεύτηκε για να ασχοληθεί με το συγγραφικό του έργο, έχοντας ενδιάμεσα λάβει μέρος στον Ελληνοτουρκικό Πόλεμο του 1897. Το 1912, όταν ξέσπασε ο Πρώτος Βαλκανικός Πόλεμος, ανακλήθηκε στην ενεργό δράση ως έφεδρος εξ αποστρατείας και ανέλαβε τη διοίκηση ανεξάρτητης ταξιαρχίας^[3] η οποία συμμετείχε στις πολεμικές επιχειρήσεις στα μέτωπα της Δυτικής Μακεδονίας και της Ηπείρου.

Όταν η εμπόλεμη περίοδος τελείωσε, αποστρατεύτηκε με το βαθμό του συνταγματάρχη Πυροβολικού. Δίδαξε στη Σχολή Ευελπίδων καθώς και στο στρατιωτικό σχολείο των υπαξιωματικών τα μαθήματα της Πολεμικής Τέχνης και της Στρατιωτικής Τεχνολογίας. Παράλληλα, ο Ηπίτης ήταν δωρητής του *Α΄ Πειραματικού Γυμνασίου Αθηνών* ενώ ο δρόμος που στεγάζεται το κτίριο, φέρει το όνομά του. Απεβίωσε το 1927 σε ηλικία 73 ετών.

Συγγραφικό Έργο

Ο Ηπίτης, πέραν της στρατιωτικής του σταδιοδρομίας ασχολήθηκε και με τη συγγραφή βιβλίων αλλά και λεξικών. Διακρίθηκε κυρίως για τη συγγραφή τετράτομου ελληνογαλλικού και γαλλοελληνικού λεξικού, το οποίο κατά τα τέλη της δεκαετία του '20, θεωρείτο ως το αρτιότερο του είδους του.

- *Τακτική τριών όπλων*
- *Μαθήματα Στρατιωτικής Τεχνολογίας*
- *Λεξικόν Γαλλοελληνικόν και Ελληνογαλλικόν επιστημονικών και τεχνικών όρων* (Αθήνα 1895 τόμοι 1ος και 2ος, 1898 τόμος 3ος)
- *Λεξιλόγιον Ελληνογαλλικόν* (παράρτημα του Γαλλοελληνικού Λεξικού επιστημονικών και τεχνικών όρων, 1898)
- *Λεξικόν Ελληνογαλλικόν* (Αθήνα, 1ος τόμος 1907, 2ος τόμος 1909)
- *Λεξικόν Γαλλοελληνικόν* (2 τόμοι)
- *Συμπλήρωμα του Ελληνογαλλικού Λεξικού της λαλουμένης ελληνικής γλώσσης* (1920)
- *Συμπλήρωμα του Γαλλοελληνικού Λεξικού* (1920)

Βιβλιογραφία:

Βόρειος Ελλάς, Κυριακή 26 Οκτωβρίου 1930, φύλο 180, σ.2.

Βόρειος Ελλάς, Κυριακή 2 Νοεμβρίου 1930, φύλο 181, σ.2.

Βόρειος Ελλάς, Κυριακή 9 Νοεμβρίου 1930, φύλο 182, σ.2

Βόρειος Ελλάς, Κυριακή 16 Νοεμβρίου 1930, φύλο 183, σ.2

Βόρειος Ελλάς, Τετάρτη 19 Νοεμβρίου 1930, φύλο 183 (έκτακτος έκδοση), σ.2.

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BD%CF%84%CF%8E%CE%BD%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%97%CF%80%CE%AF%CF%84%CE%B7%CF%82

